

Nederlanden.

HOF VAN ASSISES VOOR DE PROVINCIE ZUID-BRABAND. PROCES VAN DE HEEREN DE POTTER C. S.

(Vervolg der zitting van het hof van assises van dingsdag 20 april.)

Na met den hoogsten lof van de koninklijke boodschap van den 11 december 1829 gesproken te hebben, en de heilzame strekking daarvan te hebben aangetoond; na aan het hof berinnerd te hebben, hoe, niettegenstaande alle aangewende pogingen, om de tienjarige begrooting te doen verwerpen, dezelve echter is aangenomen, vestigt de heer *Spruyt* de aandacht der regters op hetgeen door de beschuldigten *de Potter* en *Tielemans* van tijd tot tijd verrigt is om eene nationale inschrijving tot stand te brengen, tot op het tijdstip der bekendmaking in de dagbladen van de akte van confederatie van den 3 februarij laatstleden. De heer advokaat-generaal doet nog opmerken, dat het voornemen der beschuldigten was, om dienaangaande, in eene bijeenkomst, welke op den 31 januarij te Brussel had moeten plaats hebben, te raadplegen. Hij eindigt het eerste gedeelte van zijn pleidooi met de optelling der bewijsstukken bij de beschuldigten gevonden.

De zitting wordt voor een kwartier uurs opgeschort.

De zitting weder geopend zijnde, ontwikkelt de heer advokaat-generaal *Spruyt* het tweede gedeelte van zijn pleidooi, strekkende om aan te toonen, dat de eisch van straf, tegen de beschuldigten gedaan, in regten is gegrond.

Hij onderzocht dan, in de eerste plaats, of de beschuldigten zich hebben schuldig gemaakt aan opruijing (*provocation*) der ingezetenen tot eene zamenspanning, en alzoo vallen in de termen van art. 102 van het wetboek van strafregt, aldus luidende:

«Als schuldig aan de misdaden en zamenspanningen in deze afdeeling vermeld, zullen gestraft worden al degenen, die, hetzij bij wege van gesprekken op openbare plaatsen en bijeenkomsten gevoerd, hetzij bij wege van angeslagen plakaten, hetzij door gedrukte schriften, de ingezetenen of inwoners daarvan eenigzins tot oproeping of zamenspanning opgezet zullen hebben.»

»Ingeval echter deze opzettingen van geenerlei uitwerksel gevolgd mogten zijn, zullen de daders daarvan met bloote uitbanning gestraft worden.»

Hij gelooft zulke op eene voldoende wijs bewezen te hebben door de voorlezing der artikels, welke in de dagbladen zijn geplaatst, en waarvan hij onderscheidene zinsneden opheldert en uitlegt, om hetgeen zij misdadigs bevatten te doen gevoelen.

In de tweede plaats onderzocht de heer advokaat-generaal de vraag, of die opruijing kan bestempeld worden met den naam van *directe* opruijing. Hij merkt ten deze aan, dat men ze als zoodanig zou kunnen beschouwen, daar zij gerigt is aan alle vrienden en voorstanders der vrijheid, en aan het volk zelf, en uit haren aard niets anders zijn kan dan eene onmiddellijke opzetting. Maar indien men ze niet als zoodanig mogt willen beschouwen, alsdan zou de misdaad, waaraan de beschuldigten zich hebben schuldig gemaakt, vallen in de termen van art. 90, hetwelk aldus luidt: «Wanneer er geene bepaalde zamenspanning is, maar een voorstel gedaan en niet aangenomen om er eene aan te gaan, tot bereiking der misdaad bij art. 86 vermeld, zal hij, die dit voorstel gedaan heeft, met het tuchthuis gestraft worden.»

«Zoo het voorstel strekt tot eene der misdaden bij art. 87 vermeld, zal hij gestraft worden met uitbanning.»

De confederatie, zegt de advokaat-generaal, had klaarblijkelijk ten doel het gouvernement te veranderen. De grondwet heeft de magten ingesteld en daarenboven, bijzondere regten aan den Koning toegekend; volgens art. 11 nu van die wet is een ieder, zonder onderscheid van rang en geboorte, tot alle ambten en bedieningen benoembaar: maar, zoo de confederatie tot stand was gekomen, zou die bepaling geheel krachteloos worden, en men zou weldra de staten-generaal, en de provinciale staten alleen zien zamengesteld uit leden van de confederatie, of uit meeningdigen. Maar daarenboven, zoo die confederatie ware daargesteld, zou zij eene magt in den staat vormen, eene soort van een *se-naat conservateur*, en alzoo eene magt, die bij de grondwet niet bestond is. Ziedaar dan op welk eene wijs de beschuldigten het gouvernement trachten te veranderen. Dat voornemen, einde-lijk is nog meer blijkbaar uit hetgeen men in de briefwisseling van *de Potter* aantreft, en door den heer advokaat-generaal wordt aangehaald.

Het is nu ure. De zitting wordt opgeheven en bepaald op morgen ten negen ure.

De zitting van woensdag, den 21 april wordt ten negen ure geopend. De advokaat-generaal vervolgt zijn pleidooi. Tegen het einde van hetzelfde verzoekt de heer *van Meenen*, advokaat van *de Potter*, dat het openbaar ministerie zich gelieve te houden aan hetgeen er letterlijk in de briefwisseling voorkomt en aan de beschuldigten geene andere taal te doen voeren, dan zij inderdaad gevoerd hebben.

De heer advokaat-generaal eindigt zijn pleidooi met het stellen der vragen door het hof te beantwoorden.

UITTREKSEL DER PLEIDOOIJEN IN ZAKE VAN DEN HEER DE POTTER EN ZIJNE MEDEBESCHULDIGDEN.

De heer *Gendebien*, verdediger van den heer *de Potter*, staat het eerst op. Hij behoudt zich het regt voor, om de inroeping van art. 90 van het strafwetboek, hetwelk het openbaar ministerie in de geschillen gebragt heeft, te doen verwerpen. Aan het criminele gerechtshof vreemd, waarvoor hij nooit verschenen is, was er eene buitengewone omstandigheid noodig, om hem voor hetzelfde te brengen. Door den heer *de Potter* geroepen, heeft hij zich daaraan overgegeven met de overtuiging, dat deze beschuldigde nooit het denkbeeld heeft kunnen hebben van de misdaad, welke men hem ten laste legt, en naderhand is hij daarvan nader overtuigd geworden. Het openbaar ministerie, hetwelk, gedurende drie achtereenvolgende audientien, het woord gevoerd heeft, heeft zich slechts tien minuten bezig gehouden met het misdrijf, waarover de geheele beschuldiging loopt. Dit proces kan geen ander doel hebben, dan om den invloed van den heer *de Potter*, zijne talenten, zijn vermogen en zijne achting te neutraliseren.

De naam van den heer *de Potter* is, sedert dat hij in die vervolgingen vervallen is, in den mond van een ieder; de gestrengheden van het gouvernement tegen hem, hebben hem vermaard gemaakt. Men heeft hem zeer hoog opgevijzeld, men zou hem nu wederom willen verlagen; maar hij zal op die hoogte blijven. Het proces zal hem niet kunnen onverschillig maken: de geheele beschuldiging is enkel gegrond op eenige gissingen: heeft men zich bezig te spannen? Neen, men heeft zich niet bezig te spannen.

zijn bijzondere correspondentie voor te lezen; men heeft zijne vertrouwelijke gedachten veranderd, ten einde tot een *factotum* te komen. De uitkomst; welke men zich beloofd heeft... zij is daar; het officieel dagblad bevat een gedeelte van het pleidooi van het openbaar ministerie, het vervolg is reeds ter pers. Voor het overige zal de heer *van de Weyer* zich belasten met het beoog, hoe onnaauwkeurig de besluiten van het openbaar ministerie, getrokken uit de brieven der beschuldigten, zijn. — En wat doet het tot de onderhavige zaak, dat de heer *de Potter* te Rome geweest is, dat hij *Scipio Riccio* heeft doen uitgeven, dat hij kleine stukjes geschreven heeft, zelfs tegen diegenen, welke hij naderhand als achtungwaardig erkende? Welk eene gevolgtrekking kan men hieruit maken? eene enkele, en deze is, dat hij de grondwet verstaat en eerbiedigt, en dat hij in dezelve vrijheid voor allen gezien heeft: voor de geestelijkheid zoo wel, als voor elk ander ligchaam. Er bestaat dus geene tegenstrijdigheid tusschen de grondbeginselen van zijne eerste en die van zijne laatste werken.

Men heeft de correspondentie van den heer *de Potter* in het breede verklaard; men heeft zoeken te bewijzen, dat er eene partij bewerkt werd in de tweede kamer der staten-generaal, maar wat is hierin oproerig? Ziet men niet de noordelijke provincies, die in meerderheid tegen de zuidelijke vereenigen; wel nu, de heer *de Potter* wilde deze meerderheid in ons voordeel brengen; hij wilde voor onze provincien eenige der talrijke instellingen verwerven, welke in Holland gevonden worden. Ziedaar den dienst, dien de heer *de Potter* aan zijn land wilde bewijzen! Het gouvernement moest verlangen, dat hier eene meerderheid plaats had, gelijk in de noordelijke provincien, dewijl alles, wat hij ons uitgegeven wordt, bewijs oplevert, dat wij de ware grondbeginselen der grondwet eerbiedigen. Tot zoodanige mannen zou het gouvernement zich met vertrouwen kunnen wenden, terwijl de Hollanders, die geene standvastige en constitutionele grondbeginselen hebben, naar niets anders haken, dan naar het goud. Ziedaar derhalve, waarom het geene misdaad is te hebben gepoogd in de kamer eene meerderheid in ons voordeel daar te stellen.

Men heeft gesproken van eene petitie van den heer *de Potter* aan de staten-generaal, om de uit kracht van de wet van het jaar 1815 uitgesprokene straffen te doen vervuigen; en omdat in de correspondentie der beschuldigten, bij deze gelegenheid, melding gemaakt is van het woord *brûlot*, ziet het

openbaar ministerie daarin eene zamenspanning! Maar men kan verstaan, waarom die petitie aldus genoemd werd, dewijl zij noodzakelijk debatten tusschen de afgevaardigden van de noordelijke en die van de zuidelijke provincien moest verwekken; en zoo wordt deze uitdrukking geregvaardigd.

De heeren *de Potter* en *Tielemans*, zegt het openbaar ministerie, hebben zich tegen de aanneming van het budjet aan het werk begeven. Maar wat steekt daar kwaads in? Is het budjet niet aan de bevoegdheid der geheele natie, in den persoon der staten-generaal onderworpen? De natie konde het derhalve afkeuren!

De heeren *de Potter* en *Tielemans* hebben de noordelijke provincien van de zuidelijke willen afscheiden! Welnu! dit is ook al een gevoelen, hetwelk niets onwettigs heeft. Zeer wel, indien zij de eenen of de anderen van de grondwet wilden berooven; maar hier hebben zij niets anders verlangd, dan de afscheiding der administratie; zij hebben niets anders gedaan, dan hetgeen de heer *Reyniers*, in het jaar 1821, in de staten-generaal gevraagd heeft: deze afgevaardigde heeft de nuttigheid, ja zelfs de noodzakelijkheid bewezen, om twee volken van een te scheiden, welke elkander niet nastaan.

Ik zou ook kunnen wederleggen al wat het openbaar ministerie over de korrespondentie van den heer *de Potter* gezegd heeft, doch ik onthoud mij daarvan, om niet te raken aan hetgeen de heer *m. van de Weyer* op zich genomen heeft.

Ik zal mij derhalve alleen aan het punt van regt houden. Art. 102 van het strafwetboek heeft wel uitdrukkelijk het onderwerp der discussie bepaald, welke hier kan plaats hebben: «Als schuldig aan de, in de tegenwoordige afdeeling vermelde misdaden en zamenspanningen, zullen gestraft worden al degenen, welke, hetzij door op openbare plaatsen en bijeenkomsten gehoudene gesprekken, hetzij door aangeslagen plakaten, hetzij door gedrukte schriftten, de burgers of inwoners regtstreeks daartoe zullen hebben opgezet. — Echter zullen, in de gevallen, waarin de gezegde opzettingen van geen gevolg mochten geweest zijn, derselver daders eenvoudig met bloote uitbanning gestraft worden.» — Art. 87, waarop art. 102 betrekking heeft, zegt: «De aanslag of de zamenspanning, waarvan het doel zal zijn, hetzij om het gouvernement of de orde van opvolging tot den troon te vernietigen of te veranderen, hetzij om de burgers of inwoners op te zetten, om zich tegen het koninklijk gezag te wapenen, zullen gestraft worden, enz.»

Er moet derhalve, volgens de bewoordingen van art. 102, regtstreeksche opzetting tot eenen aanslag plaats hebben; en het openbaar ministerie zou hebben moeten bewijzen, 1°. dat er regtstreeksche opzetting bestond in het artikel van den *Courrier des Pays-Bas* van den 3 februarij (want dat van den 1 februarij schrijft het openbaar ministerie zelfs niet eens aan den heer *de Potter* dat hij de regtstreeksche opzetting om het gouvernement het onderste boven te keeren. Men heeft, om deze vraag op te lossen, niets anders dan gezond verstand nodig.

Het *Journal de Verviers* (hetwelk de dagtekening van den 30 januarij voert, maar hetwelk, even als alle andere dagbladen, daags te voren gedrukt wordt), bevat de belgische rente; alle dagbladen komen overeen, dat het ontwerp oorspronkelijk uit dat land voortkomt; de *Courrier* heeft niets anders gedaan, dan uit dat dagblad overschrijven en daar eene voorafpraak bijgevoegd. (De heer *m. Gendebien* leest die voorafpraak). Deze aanmerkingen, aan het hoofd van het ontwerp geplaatst, strekken om aan een ieder te vragen, of men dat plan regtvaardig, wettig en constitutioneel vindt, en om te dezen opzichte aanmerkingen te maken.

De verdediger leest het geheele ontwerp der rente; vele plaatsen, zegt hij, zouden voor den opsteller, wel verre van hem naar de bank der criminale beschuldigten te brengen, integendeel lofspraken verdienen.

Ziedaar eene zamenspanning van eenen nieuwe soort, bestaande in het vragen van eenige aanmerkingen op een ontwerp, hetwelk openlijk moet gesmeed worden! De heer *de Potter* hetzelfde gelezen hebbende, beantwoordt aan de uitnoodiging, welke hij ontvangt om zijne denkbeelden mede te deelen, en schrijft zijnen brief. Wij zullen zien of deze meer misdadig is, dan het ontwerp; maar indien hij zulks geweest ware, dan zou de magistratuur van Luik even streng gehandeld hebben tegen diegenen, welke denselven in deze provincie gedrukt hebben; maar neen, zij heeft dit stuk als niet misdadig beschouwd, dewijl zij geene vervolging uitoefent. De magistratuur van Brussel nu, zal ongetwijfeld niet die van Luik van hetzelfde gevoelen zijn.

De heer *Gendebien* leest den brief van den heer *de Potter* voor; hij merkt aan, in de eerste plaats, dat de beschuldigde de rente nog maar als ontwerp beschouwt, en dat men, zonder ons tot den tijd der overblijfselen over te brengen, daarin geene regtstreeksche opzetting vinden kan. Het ontwerp strekt alleen om ons te verdedigen, en men vindt daarin eene opzetting tot eene daadzaak! dit is onmogelijk, zoo lang de natuurwet ons het regt van verdediging veroorlooft! Is de heer *de Potter* schuldig, omdat hij gezegd heeft, dat de natie gekrenkt wordt?... Neen, want dat is de zuivere waarheid; een ieder staamt hiermede in, en ik zeg het ook, het ministerie moge het land naar zijn *prisma* afschilderen: het is ons niet verboden dat te verbre-

ken, en wij zullen het verbreken. Want indien, bij voorbeeld, het openbaar ministerie zegt, dat men kanalen graaft, antwoorden wij: ja, maar hoe graaft men dezelve? ten koste der provincien. (Hier legt de heer *Gendebien* het geheele stelsel van het ministerie bloot en bewijst, dat alles ten nadeele der zuidelijke provincien geschiedt). Men legt straatwegen aan; ja, en zie hier hoe men ze aanlegt: in de zuidelijke provincien onderhoudt elke provincie dezelve op hare eigene kosten, terwijl de tolregten die daaraan verknocht zijn, aan het gouvernement komen; en voor dat geld maakt men in Holland wegen! Wordt de belgische natie dan niet gekrenkt?... Ja voorzeker, en men zal nooit eenig geloof slaan aan de tafereelen, welke het openbaar ministerie van den voorspoed en de algemeene tevredenheid der natie ophangt. Maar veronderstellen wij eens, dat het openbaar ministerie het eenmaal zoo ver bracht, om te kunnen bewijzen, dat de natie in hare belangen niet gekrenkt wordt, wat zal daaruit volgen? dat de heer *de Potter* eene dwaling zal gezegd hebben; en dwaling is geene regtstreeksche opzetting.

Eene zamenspanning veronderstelt eenen aanslag en niet eene verdediging. Maar waar is de wet, welke gebiedt om de verstootene leden der staten te bejammelen, en die het ministerie spreken- de verzoekt de heer *m. Gendebien* het hof, om dat woord niet op Koning of gouvernement toe te passen... als niet vallende in de termen van art. 87. Elk vertegenwoordigend gouvernement is zamengesteld uit de aktie en reaktie. Dat gouvernement vergelijk ik bij eene pendule, waarin alle raderen strekken om te werken; neem den slinger weg, dan zal het werktuig schielijker loopen, maar ook weldra zijn afgelopen. Er is wettelijk oppositie noodig.

De heer *de Potter* vraagt ook in zijnen brief *wat men boven alle verdenking en eene geheele publiciteit*. Vormt men op deze wijze zamenspanningen? «Ik wenschte wel, zegt hij (dat is in de veronderstelling, dat de rente kan daargesteld worden), de gemeidelijke opposanten te beloonen,» het zijn derhalve dengd-zame mannen, die hij wilde beloonen.

Indien de *onwettige aktie* zich op morgen aanbood, dan, zou de heer *de Potter* zich volgens zijn plan daartegen verzetten; maar hij moet zich niet verzetten tegen de magt des Konings, der autoriteiten, enz.

Doch wat heeft het gouvernement het meest te schroomen? de onvergenogden. De *slagtoffers* zijn onvergenogd, maar indien de heer *de Potter* hen schadeloos stelt, dan kunnen zij zich niet langer onder de *onvergenogden* rangschikken; nu verlost de heer *de Potter* het gouvernement van diegenen, welke hetzelfde het meest te duchten heeft.

Waarom zou men al wijders dengenen niet mogen beloonen, wien men zou willen, dewijl men vrijheid heeft om eenen gulden aan den armen te geven? Maar, zegt het openbaar ministerie, gij houdt op deze wijze de werking van het geregt tegen, enz.; neen, mijne heeren, wij houden de uitvoering niet tegen; wij zullen alles in zijnen natuurlijken staat laten; maar indien de beschuldigde volgens mijn gevoelen geen ongelijk heeft, bied ik hem mijne offeranden aan. Welk kwaad zou er in gelegen zijn, om eene algemeene offerbus daar te stellen, ten einde de onderdanen tegen deze of gene vexatoire administratie, die ook hare bezoldigde advokaten heeft, te verdedigen?

Elk lid, dat om eene eervolle zaak is afgezet... Zoo men de orde der woorden niet omdraait, wordt dit niet van rustverstoorders gezegd; vergiftigt de woorden, maar verandert dezelve ten minste niet.

Elk lid der associatie, hetwelk aan het gouvernement eenen wettigen tegenstand zal bieden. Sluit dit laatste woord niet elk denkbeeld van zamenspanning en gewelddadigheid uit? Verder is alle wederstand, die niet bij de wet verboden is, wettig, en over dusdanigen wederstand is hier de kwestie.

De nationale schatkist zal beslissen over de beloningen voor diegenen, die zich by het vaderland en deszelfs instellingen verdienstelyk zullen gemaakt hebben. Dit bewijst, dat men de grondwet, de grondslag van al onze instellingen, wilde behouden.

Het ontwerp is in zijnen hoofdzaklijken inhoud, niets anders, dan eene schadeloosstelling voor de verliezen, welke men van zijne bedieningen leed. Dit is even wettig als de waarborg tegen brand, hagel, enz.

Ieder verbondene verbindt zich om eenen wettigen tegenstand te bieden. Wat kwaad steekt er in, om iemand tot eenen wettigen tegenstand aan te zetten! Het is iets anders, indien die eenige onwettige zaak betref!

Ieder verbondene verbindt zich om zijn stem niet dan aan de verbondenen te geven. Het openbaar ministerie heeft dit denkbeeld aan den heer *de Potter* als eenen groote misdaad aangereken! Wij zien er niets anders dan iets zeer eenvoudigs in. Hij, die het regt heeft om te stemmen, kan, naar zijn goeddunken, over zijne stem beschikken: indien, bij voorbeeld, vijftig kiezers uit Brussel zich verbonden, om hunne stem aan niemand anders te geven, dan aan hem, die eenen grijzen rok droeg, welke misdaad zou daarin gelegen zijn? geene de minste. Maar zou het misdadig zijn, indien zij zich verbonden om diezelfde personen door hunne stem buiten te sluiten? Nooit zou daarin ten minste die misdaad gelegen zijn, waarover in dit proces gehandeld wordt. Nu beschikken wij over onze stem, zoo als wij het ver-

staan, en geschiedt dit niet dagelijks in alle landen? Te Parijs vereenigen zich de beide zijden, om zich onderling te verbinden omtrent hunne stem ten voordeele van dezen of genen verkiezbaren; heeft men zich ooit verbeeld daarin eene zamenspanning te zien? Dus vervalt het argument van den heer de Spruyt tegen den heer de Potter.

De leden der staten-generaal... die de kandidaten voor het hoog-geregtshof voordragen... verbinden zich... Hoe zou men in dit artikel het denkbeeld kunnen vinden om het gouvernement het onderste boven te keeren, wanneer het gegrond is op de inroeping der artikelen zelfs van de grondwet?

Maar indien de Potter zich bijgeval eens vergiste in de inroeping der wet, had men hiervan slechts kennis te geven; de vrijheid der drukpers is daar, en er worden bezoldigde schrijvers genoeg gevonden om het gouvernement te verdedigen tegen de dwalingen van den heer de Potter, en zelfs om de verdedigers der wetten te honen.

Maar bestaat hier misdaad? Neen, want men zegt daarin niets tegen de constitutionele grondregelen van den staat, zelfs uit kracht der uitlegging. Al wat men ons tegenwerpt zijn gissingen, met de uitdrukkingen van het artikel getrokken.

Het gouvernement kon met dat plan niet langer voortgaan, zegt het openbaar ministerie, maar wat wil het zeggen, dat de ministers zonden verhinderd worden op den verkeerden weg, dien zij volgen? Daar zou geen groot kwaad in steken; maar indien het wesenlijk gebreuk, dat wij den gang der instellingen, der wettige magten wilden beluimen... dan zal hetzelfde het zoo ver niet brengen, dat het dit aan de anderen doet gelooven. Zoude de rekenkamer, indien het ontwerp verwezenlijkt werd, valsche munters, of de tweede kamer slechte gevolmagtigden hebben? Neen, integendeel, men zou eenige waarborgen te meer hebben, dewijl alles geschieden zou met het doel, om de grondwet meer stiptelijk na te komen.

De bisschoppen, leden van het kapittel... verbinden zich... Hier bestaat nog hetzelfde recht om over zijne stem te beschikken. Wij hebben even weinig, als de wet zelve het recht om ons in de henoeming der geestelijkheid te steken.

Wil men eindelijk eens zien, welke het ware doel van die groote zamenzwering is? Zie hier hetzelfde, de heer de Potter heeft het zelf bekend gemaakt, opdat niemand er van onkundig zoude zijn: *De gevolgen van dat ontwerp zouden, na het einde van eenen sekeren tyd, wezen, eene goede vertegenwoordigende kamer en goede regtbanken... en goede regters!* Welnu! dat is de wensch van ons hart, die van dat des Konings en van alle Belgen!

Met dergelyke nationale waarborgen gaat een volk spoedig en over. Hier roept het openbaar ministerie uit; ziedaar nu de zamenspanning! Laten wij dan eens zien; in de eerte plaats heeft de heer prokureur-generaal ons eene kostelijke bekentenis gedaan, namelijk, dat de grondwet ten uitvoer gebragt werd, naar mate dat de omstandigheden zulks veroorloofden. Welnu, de heer de Potter houdt niet van die vertragung; hij zou liever zien, dat de belgische natie, met behulp van eene goede kamer en van goede regtbanken, spoediger tot de volledige uitvoering kwam; welke is derhalve de hoop van het openbaar ministerie, om de eenvoudigste dingen aldus uit te pluizen, om daarin revolutionaire denkbeelden te vinden, die alle strijdig zijn met den waren en oorspronkelijken zin? — Al het overige van den brief van den heer de Potter strekt tot de vrije en volledige uitoefening van de grondwet.

Maar, heeft het openbaar ministerie gezegd, uit dit plan zou, indien hetzelfde bestond, noodzakelijk de ondergang van het gouvernement volgen. — Welke zou deze buitengewone uitwerking zijn? eene meerderheid in de kamers... Indien het gouvernement deze meerderheid vreest, laat het dan de kamer verdubbelen, laat het doen al wat het wil.

Ik herhaal het, het plan van den heer de Potter heeft slechts één enkel en eenig doel, namelijk dat van de volledige zegpraal onzer volke instellingen! Wij kunnen niet gissen, wat die grondbeginselen zoo strijdig met het gouvernement bevatten.

Maar de heer de Potter heeft nog daarenboven dezen brief niet anders geleverd dan als denkbeelden, welke hy veroorlooft bekend te maken, indien men dezelve nuttig acht.

De worsteling tusschen de natie en het ministerie... Deze worsteling bestaat van de komst van den heer van Maanen, sedert dat hij de ministeriële verantwoordelijkheid ontkend heeft, sedert de hoedschap, welke aan hem moet toegeschreven worden. — *Zal de crisis worden:* ja, want wij kunnen tegen de ministers worstelen, wij kunnen hen overwinnen, indien zij ons over het lijf mogten willen loopen.

Onze zaken worden thans in het openbaar en, om zoo te spreken, op de daken behandeld... Zonderlinge manier van zamenspannen! Men deed het eertijds in de kelders en onderaardsche verblijven, maar men heeft tot heden toe geene zamenspanningen op de daken zien smeden.

De nederlandsche associatiën en confederatiën kunnen zonder gevaar voor den staat georganiseerd worden... Zoodanig was zijn gevoelen, maar het stond aan een ieder vrij om het tegendeel te bewijzen.

Nu schiet mij nog overig om iets te zeggen over art. 90 van het strafwetboek en om op eenige tegenwerpingen van het open-

baar ministerie te antwoorden. — Wij hebben duidelijk bewezen, dat de brief van den heer de Potter niets onwettigs bevat; maar veronderstellen wij nu eens, dat dat geschrift burgers had kunnen aansporen, om eene onwettige daad ten uitvoer te brengen (hetgeen nog te bewijzen staat), zou dat geschrift dan kunnen behooren tot het geval, voorzien bij art. 87 van het strafwetboek? Het is oogenschijnlijk, dat dat artikel alleen op de koninklijke magt betrekking heeft; nu is er in den geheelen brief geen kwestie over deze magt; hoe zou men daarin dan eene opzetting kunnen zien om dezelve te veranderen? In het jaar 1810 verstond men hetzelfde aldus; de heer m. Gendebien verklaart hier de bedoeling van Napoleon met het opstellen van dat artikel, te weten: dat zijn gouvernement zou blijven en niet ten onderste boven gekeerd worden.

Maar art. 102 betrekking hebbende op art. 87 kan natuurlijker wijze niet anders verklaard worden, dan in den zin van art. 87, dat wil zeggen, dat speciaal de heer de Potter regtstreeks zou opgezet hebben, om den vorm van het gouvernement te veranderen. Thans moet men het artikel op eene wijze verstaan, overeenkomstig met den geest der grondwet... Zoodanig dat het alleen van het openbaar ministerie afhangt, om insgelijks eenen aanslag, niet alleen tegen den Koning, maar ook tegen de kamers uit te roepen.

Er heeft, volgens het besluit der kamer van beschuldiging, geene zamenspanning meer plaats, maar regtstreeksche opzetting; de grondregelen nu, welke dit laatste vooroordeel daarstellen, moeten dezelfde zijn als die van de zamenspanning.

Bestaat er opzetting tot eenen aanslag? wij zien niets anders dan een geschrift, hetwelk verbindt om de grondwet te handhaven... Van den anderen kant was het ontwerp nog niet vastgesteld; het was nog maar eene bespiegeling in discussie. — De heer m. Gendebien haalt het gevoelen aan van Carnot over de artikelen 87, 88 en 102 van het strafwetboek en een arrest van cassatie van den 18 april 1807, om te bewijzen, dat het geïmmeerde geschrift geene der kenmerken behelst, welke die twee autoriteiten vereischen om de misdaad van aanslag daar te stellen.

Volgens deze uitleggers is het oogenschijnlijk, dat men bij de eerste lezing, in de schriften van den heer de Potter eene welgekenmerkte regtstreeksche opzetting zou moeten vinden, om in de strafbepaling te vallen. — Aan art. 90 gekomen zijnde, hetwelk aldus luidt: «Indien er geene vastgestelde zamenspanning, maar eene gedane en niet aangenomene oproeping heeft bestaan om er een te vormen, ten einde tot de in art. 86 vermelde misdaad te komen, zal hij, die een zoodanig voorstel mogt gedaan hebben, met het tuchthuis gestraft worden. — De opsteller van alle niet aangenomen voorstel, strekkende tot eene der in art. 87 uitgedrukte misdaden, zal met uitbanning gestraft worden.» De advocaat neemt voor om te bewijzen, dat het hof zich moet onthouden van het oordeelen over eenige artikelen, welke in de akte van beschuldiging mogten zijn ingeslopen en welke de kamer van beschuldiging niet zou hebben gekenmerkt.

Hij verklaart den geest der art. 134, 231 en 241 van het wetboek van strafvordering, inhoudende de pligten van de regtbank van eersten aanleg, van de kamer van beschuldiging en van den prokureur-generaal. Art. 271 verbiedt te oordeelen over eene andere misdaad, dan die, welke door de kamer van beschuldiging, welke arrest hij voorleest, vastgesteld is. — Hij besluit, dat art. 90 van het strafwetboek bij toeval in de akte van beschuldiging geplaatst is geworden, dewijl de heer de Potter (even weinig als zijne medebeschuldigten) niet naar het hof van assises verwezen is, wegens een niet aangenomen voorstel, maar wel wegens eene regtstreeksche opzetting.

Nu blijft nog over art. 337 van het wetboek van strafvordering, houdende, dat men de vraag, welke uit de akte van beschuldiging ontstaat, zal moeten vooruitstellen; de akte van beschuldiging nu, opgemaakt ten laste van den beschuldigten de Potter, spreekt weinig van een niet aangenomen voorstel, en hoe zou het openbaar ministerie daaruit de vraag kunnen doen volgen, welke het in de tweede serie heeft voorgesteld?

De heer m. Gendebien is op deze hoogte van zijn pleidooi, wanneer mijnheer de president, bemerkende dat het twee ure is, de zitting ophelt en adjourneert tot morgen.

In de zitting van donderdag onderzoekt de heer m. Gendebien, welk eene onderscheiding er gemaakt moet worden tusschen art. 90 en 102 van het strafwetboek. Hij onderzoekt, hoe het eerste der twee artikelen in de akte van beschuldiging kan gevonden worden; en hij vindt, dat het eene dwaling is, voortvloeiende uit den eersten eisch, door den prokureur des Konings voor de regtbank van eersten aanleg gedaan, en dat dit punt op eene betrekkelijke wijze door de kamer van beschuldiging verwijderd is. Hij ontwikkelt het onderscheid, dat er bestaat tusschen die twee misdaden, welke met verschillende straffen gestraft worden.

De heer m. Spinael leest conclusies voor, welke tot hetzelfde einde strekken; de verwerping der vraag, door het openbaar ministerie in de tweede subsidiaire serie voorgesteld.

De heer m. Gendebien zegt, dat hij, zoo kort mogelijk, het punt van regten door het openbaar ministerie tegen den heer de Potter aangevoerd, zal ontwikkelen.

De opzetting is regtstreeks, zegt de heer Spruyt, omdat de brief van den beschuldigten regtstreeks aan het publiek gericht is.

Wordt niet elk gedrukt geschrift op deze wijze aan het publiek gerigt? Indien er dus niets meer vereischt werd dan een gedrukt geschrift, waarom zou de wetgever er dan hebben bijgevoegd, dat dat geschrift *regtstreeks* moet opzetten om te komen in het geval van art. 102 van het strafwetboek? — Er is intendeel eene *regtstreeksche* opzetting noodig, welke uit dat geschrift voortvloeit, — ten einde dat artikel der wet te kunnen toepassen. — Het is onwaar, dat het geschrift van den heer *de Potter* aan eene verdachte bijeenkomst is onderworpen geworden, voor dat het aan de drukpers is overgeleverd, zoo als het openbaar ministerie beweert; maar al ware het zulks geweest, wat zou daaruit volgen ten aanzien der onderhavige kwestie over de *regtstreeksche opzetting*? volstrekt niets, evenmin als uit de aanmerking van het openbaar ministerie, hetwelk beweert, dat dat geschrift geen *waarschijnlijk* aan den *Courrier* gerigte brief was, maar een manifest met oogmerk in het openbaar uitgegeven.

Het openbaar ministerie merkt aan, terwijl het den brief tot zelfs in alle mogelijke kleinigheden onderzoekt, dat *hy noodzakelyk moet strekken, om het tegenwoordig gouvernement te vernietigen*. Indien wij ons verdedigen moesten tegen een proces van strekking, zoo als onder de wetgeving van het besluit van het jaar 1815, dan zouden wij niet veel moeite hebben om te bevoegen, dat dit geschrift volstrekt geene *onwettige strekking* behelst; maar hier komt het alleen op art. 102 van het strafwetboek aan.

Het geschrift van den heer *de Potter* heeft ten doel om de koninklyke magt te kluistren. Deze spreekwijze heeft, onder ons constitutioneel gouvernement, geenen zin. Het doorluchtig huis van Nassau heeft zich nooit het uitsluitend regt op de wetgeving willen aanmatigen.... (Hier wordt de redenaar door het openbaar ministerie in de reden gevallen). Ziet de koninklyke besluiten van voor het jaar 1815, toen was het niet anders dan een Vorst, die in den naam der vereenigde mogendheden handelde....

Is het waar, zoo als het openbaar ministerie zegt, dat het ontwerp van den heer *de Potter* de by art. 81 van de grondwet vastgestelde regten verwoest? — Neen, dat ontwerp strekt geenszins om verkiesbaren uit te sluiten; maar eenvoudig om eene zekere voorkeur aan eenige onder hen toe te staan. En nog eens, is hier de kwestie over art. 81 van de grondwet? bij art. 102 van het strafwetboek moeten wij ons bepalen.

Men heeft gesproken over den door de leden der staten-generaal af te leggen eed en men heeft voorgegeven, dat het meined zou zyn onder eede te bevestigen, dat zy, om benoemd te worden, niets ontvangen en ook niets gegeven hebben. Het woord *meined* is hard!... (Hier onderzoekt de redenaar den eed, welke door de gevolmagtigden des volk moet afgelegd worden.) Nooit zal de meined aan den waren Belg kunnen worden te laste gelegd.... het zou strijdig zyn met zyn karakter, strijdig met zijne zeden, om zulke lage intrigues te bezigen, ten einde tot eene bediening te geraken! Zoodanig is ook het oogmerk der verbondenen niet. Zij willen enkel, door hunne pogingen, de wijze van verkiezing verhaasten en volmaken, en aan de natie gevolmagtigden waarborgen, welke waardig zyn om haar te vertegenwoordigen.

Wat zal men vervolgens zeggen van de partij, welke zij zouden vormen en waarvoor het openbaar ministerie schijnt beducht te wezen? Ik zal hierop met korte woorden antwoorden. Of de associatie zal uit de minderheid zyn zamengesteld, en dan is zij niet te vreezen; of uit de meerderheid, en meent het openbaar ministerie, in dat geval, dat zij allen mannen zyn zonder bekwaamheden en zonder verdienste?... Vertegenwoordigers, die de verplichtingen en den plicht van hunne zending kennen, zullen het budjet niet dan om goede redenen verwerpen, en wanneer het geen onderzoek zal kunnen lijden, zoo zij voorloopig het herstel der grieven willen verkrijgen. En dit zou noch ongerijmd, noch gevaarlijk zyn, dewijl al het kwaad, hetwelk uit een voorstel kan volgen, niets anders dan eene verwerping zou zyn.

Het bestaan der confederatie zoude weldra de kamers door eene conventie doen vervangen worden!... Dit is eene geheel en al vrijwillige veronderstelling van het openbaar ministerie, die, wel verre van in de schriften van den heer *de Potter* gevonden te worden, nooit in zijnen geest is opgekomen.

Het aloude bloed van de Nassau's stroomt nog door de aderen van onzen doorluchtigen Monarch. Maar geloof niet, mijne heeren! dat men heeft te kennen gegeven, dat de Koning naar de volstreckte magt haakte....

De heer *President*: — Neen, het hof is overtuigd, dat zoodanig de bedoeling van Z. M. niet is.

De heer *m^r. Gendebien* gaat voort met de aanmerkingen van het openbaar ministerie over het ontwerp van den heer *de Potter* te ontmoet te komen. Hij, zegt hij, laten wij veronderstellen, dat de associatie een *verzet* kan daarstellen, dan zou Z. M. zich daartegen *verzetten*; want de tweede kamer zoude wetten *annuleren*, welke de eerste zoude verwerpen; en wanneer zij *dezelve* al niet mogt verwerpen, dan zou de Koning nog zyn *voet* daarop kunnen zetten... Het zyn intuschen niet anders dan mogelijkheden, welke het openbaar ministerie ons blootlegt; in eene criminele zaak moet men zich bij

daadzaken en verwezenlijkte mogelijkheden bepalen... Men heeft deze strekking tot eene conventie op het einde van den brief van den heer *de Potter* gevonden; wij hebben de woorden en den zin van dien brief reeds duidelijk genoeg verklaard om te mogen gelooven, dat wij er van ontslagen zyn om op deuzelven terug te komen.

Hier is mijne taak volbragt; maar ik moet echter nog spreken over den brief (van den 21 januarij 1830) van den heer *de Potter*, in welken het openbaar ministerie anti-monarchale gevoelens vindt. Niemand, mijne heeren, heeft de gebeurtenis van den 21 januarij 1793 vergeten: men weet, dat de buitensporigheden der magt dezelve heeft veroorzaakt, maar in een constitutioneel gouvernement, met de ministeriele verantwoordelijkheid, heeft men die buitensporigheden niet te vreezen....

De heer *President*: — Deze kwestie heeft geene overeenkomst met de beschuldiging; bepaal u bij de zaak, welke ons bezig houdt.

De heer *m^r. Gendebien*: Mijne taak is geëindigd, mijne ambtgenooten zullen de verdediging voortzetten.

Het is elf ure. Eenige beschuldigten, advokaten en regters gaan uit de zaal, en komen na eenige oogenblikken terug. De heer *van de Weyer* heeft het woord. (Wij zullen in ons volgend nummer hierop terugkomen.)

's HERTOGENBOSCH, 26 april.

De debatten in de zaak van de heeren *de Potter*, *Tielmans*, c. s. zullen waarschijnlijk tot aanstaanden donderdag voortduren; zoo men verzekert zullen deze heeren, na afloop derzelve, op hunne beurt het woord voeren.

— Volgens het dagblad den *Belge* heeft men laatstleden donderdag op de hoeken van sommige straten te Brussel plaatschriften gevonden, waarop te lezen waren deze woorden: «De vrijheid der gevangenen of het leven van *van Maanen*! (*La liberté des prisonniers ou la vie de van Maanen*!) Deze ongerijmden verrigtingen keuren wij ten hoogsten af en dienen nergens toe dan om aan de zaak der gevangenen vadeelig te zyn; dat de burgers de strikken mistrouwen, welke eenige eerlooze menschen hen spannen.

— Heden moet de tweede kamer der staten generaal hare zittingen weder hebben voortgezet, en vermits de beraadslagingen over een onzer dierbaarste belangen, namelijk over het ontwerp van wet op de drukpers, aan de orde van den dag zyn, zoo hopen wij dan ook, dat onze vrijzinnige afgevaardigden zich getrouw op hunne posten zullen bevinden; immers ook de meerderheid van slechts éene enkele stem wordt door ons ministerie als eenen zegeproof uitgebaand.

— Volgens berigten uit Leeuwarden zou de heer *m^r. D. Fokkema*, afgemat door de aanhoudende en vruchteloze worstelingen tegen een onverbeterlijk ministerie, zyn ontslag als lid der tweede kamer gevraagd hebben.

— Den 7 dezer is te Rome in den ouderdom van 76 jaren overleden Zijne Eminentie de kardinaal *Bertazzoli*, bisschop van Palestina; alzoo zyn er binnen den tijd van vijf dagen twee kardinalen gestorven.

Bladz. 3, kolom 2, regel 27 van ons vorig n.^o staat: f 18-00 lees: f 1800-0

Aan de Peilschaal aan den Boom hier ter steds stond het water:

Den 24 april	ten 12 ure	o el 4 palm	2 duim	boven O.
Den 25 "	" " "	o el 4 palm	7 duim	boven O.
Den 26 "	" " "	o el 5 palm	5 duim	boven O.

— Te Grave stond de rivier de Maas:

Den 23 april	4 el 650 streep	gewassen 200 streep.
Den 24 d ^o .	4 el 720	gewassen 60
Den 25 d ^o .	4 el 850	gewassen 130

BEKENDMAKINGEN.

* * De ondergeteckende *J. KERSSEMAKERS*, -het logement de STAD OSS, op het *Hinthamerinde*, te 's Hertogenbosch, met primo mei aanvaardende, brengt bij deze ter kennis, dat hij de affaire, welke daarin tot heden toe is uitgeoefend, zal blijven voortzetten, en hoopt niet alleen door eene prompte, maar tevens eene civiele bediening zich ieders gunst waardig te maken.

J. KERSSEMAKERS.

* * Een GEHUWD R. K. NOORD-NEDERLANDER, van middelbare jaren, met goede getuigschriften voorzien; bezittende eene ACTIE als SCHOOLONDERWIJZER van den middelsten rang, niet onervaren in de fransche en duitche talen, alsmede in de meet-, aardrijks- en geschiedkunde, met bijvoeging van bekend in zang en toonkunst (zoo theoretisch als practisch), zag zich gaarne, tegen billijke belooning, in eene der zuijdelijke of daaraan grenzende provincien, als SCHOOLONDERWIJZER of als KOSTER, VOORZANGER en ORGANIST geplaatst. Adres, met franko brieven, bij de Gebroeders LANGENHUYSEN, Apostelstraat, H. n°. 20, te 's Bosch.